

DIAGNOSIS OF PSYCHOMOTORICS FOR GRAPHIC EXPRESSION AT 6/7 YEARS OLD CHILDREN (PRACTICAL ASPECTS)

Svetla Pavlova

KG “Elitsa”, Madan, Bulgaria, svetla740612@abv.bg

Abstract: It is often found that the child has motor difficulties shortly before going to school. What needs to be done? Isn't it too late? How the child will cope with the new social role of the student, who is required to learn, write, think. Maybe he can barely hold the pen with his uncertain fingers, and he'll have to absorb new information. The choice of the specific time for diagnosing psychomotor skills is essential, because after the analysis of the results it is desirable to have enough technological time for additional preparation before the start of the school year. This article discusses the process and results of the diagnosis of psychomotor skills for graphic expression of children from 4th preparatory group of “ELITSA” Kindergarden. The diagnostic procedure and concept (goal, object, subject, methods, diagnostic tasks) are presented in detail. Emphasis is placed on the behavioral and emotional reactions of children. The main focus is on three of the tasks in the Kern-Iracek test:

- drawing a human figure;
- copying graphemes;
- reproduction of a figure / composed of dots /;

After the analysis of the obtained results, summaries and recommendations for the pedagogical practice are given. The parents are familiar with them. It is recommended for those who want advice on what to emphasize during the forced vacation, which occurred due to the Covid-19 pandemic during the summer months. It is good, along with the child's activities with graphic exercises, to engage him in participation in work (food preparation, hygiene, pet care) and involvement in games to develop fine motor skills, finger dexterity and sensitivity of palms. Thus, the child will regulate the force of his pressure on the writing instrument and will fit into the designated space when writing. The development of psychomotor skills for graphic expression predetermines the quality of children's life, which requires the use of precise, coordinated movements for life and learning activities.

Keywords: fine motor skills, diagnostic procedure, test, games.

ДИАГНОСТИКА НА ПСИХОМОТОРИКАТА ЗА ГРАФИЧНО ИЗРАЗЯВАНЕ НА 6/7 ГОДИШНИ ДЕЦА (ПРАКТИЧЕСКИ АСПЕКТИ)

Светла Павлова

ДГ “Елица”, гр. Мадан, България, svetla740612@abv.bg

Резюме: Много често се установява, че детето има трудности с моториката малко преди да тръгне на училище. Какво трябва да се прави? Не е ли вече късно? Как детето ще се справи с новата социална роля на ученика, от когото се изисква да учи, да пише, да мисли. Може би едва ще удържа химикалката с неуверените пръсти, а ще трябва да възприема и нова информация.

Изборът на конкретното време за диагностициране на психомоториката е от съществено значение, защото след анализа на резултатите е желателно да остане достатъчно технологично време за допълнителна подготовка, преди започване на учебната година.

Настоящата статия разглежда процеса и резултатите от диагностиката на психомоториката за графично изразяване на децата от IV-та подготвителна група на ДГ „Елица” гр.Мадан. Подробно е представена диагностичната процедура и концепция (цел, обект,предмет,методи, диагностични задачи). Поставен е акцент върху поведенческите и емоционалните реакции на децата. Основен акцент е поставен върху три от задачите в теста на Керн-Ирасек:

- рисуване на човешка фигура;
- копиране на графеми;
- пресъздаване на фигура /съставена от точки/;

След анализа на получените резултати са изведени обобщения и препоръки за педагогическата практика. Родителите са запознати с тях. Препоръчано е на тези, които искат съвет, на какво да наблегнат през принудителната ваканция, настъпила заради пандемията от Covid-19 и през летните месеци. Добре е наред със заниманията на детето с графични упражнения, да го ангажират и с участие в трудова дейност

(приготвяне на храна, поддържане на хигиенни условия, грижи за домашни любимци) и включване в игри за развиване фината моторика, ловкостта на пръстите и чувствителността на дланите. Така детето ще регулира силата на натиска си върху пишещото средство и ще се вмести в определеното пространство при писане. Развитието на психомоториката за графично изразяване, предопределя качеството на детския живот, който налага използването на точни, координирани движения за житейски и учебни дейности.

Ключови думи: фина моторика, диагностична процедура, тест, игри.

1. ПРАКТИЧЕСКА ОБОСНОВКА НА АКТУАЛНОСТТА НА ПРОБЛЕМА

Моторните умения са много важни за детето и бъдещото му обучение. Всеки, отговорен за детското развитие трябва да е наясно, какво е фина моторика и какви са необходимите педагогически условия за развитието ѝ. Овладяването на фините движения е дълъг процес. Изисква много упражнения и постоянство. Колкото по-рано детето започне да се занимава с тези игри, толкова ефектът ще бъде по-голям. За да се научат по лесно да пишат е добре да имат изградени навици

Бъдещите ученици партнират на учителя, сътрудничат си с връстници, проявяват симпатия и толерантност към различните от тях. Избират и утвърждават собствена стратегия на дейност, поведение и общуване.

Главна цел при диагностичната процедура е установяване равнището на психомоториката за графично изразяване на 6/7 годишни деца.

Тя може да бъде постигната чрез изпълнение на следните задачи:

- Теоретичен анализ на литературата по проблема
- Разработване на концепцията и диагностичната процедура
- Анализ на резултатите:
- Фина моторика
- Емоционална устойчивост
- Координация на движенията (графичен тремор)

Обект на диагностичната процедура е психомоториката. Предмет е психомоториката за графично изразяване. Контингент са 17 деца от 4-та подготвителна група (6/7 години) на ДГ "Елица" гр. Мадан. В групата няма деца със специфични образователни потребности и деца от друг етнос. По полов признак са разделени по следния начин: 9 момичета и 8 момчета.

Детска градина „Елица“ е с целодневно обучение като на територията и се обучават 141 деца, разпределени в пет групи - четири от тях са съобразени с възрастовите характеристики на децата, а петата е разновъзрастова и функционира, като филиал към детската градина. Обектът е многофункционален с качествено отопление през зимните месеци и изградена вентилационна система. Детската градина разполага с нова, модерна зала, предназначена за организиране на спортни прояви и широк спектър от творчески дейности, концерти, четения, различни по вид спектакли. **Диагностичната процедура е проведена в началото на месец март - 2021г. (учебна 2020 / 2021 година).**

2. ЕТАПИ НА ПРОУЧВАНЕТО

1. Подготвителен етап - целта на този етап е да се проучи литературата и да се разработи концепция на диагностичната процедура (анамнеза);

2. Основен етап - отнася се до реализацията на проучването и анализа на резултатите (диагноза);

3. Заключителен етап - етапът се отнася до извеждане на препоръки за педагогическата практика.

3. ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ МЕТОДИ

а) теоретичен анализ на проблема - този метод е необходим за стартиране на диагностичната процедура, защото дава информация за теории, концепции и изследвания по темата, чрез които се очертава нишата на конкретния работен проблем.

б) наблюдение – метод при провеждане на диагностичната процедура. То представлява процес за сетивно възприемане на резултатите, който се планира за определени срокове и целта на този метод е да събере конкретна информация. Конкретният вид наблюдение е външно, научно наблюдение.

Наблюдението бе ориентирано в следните посоки:

- поведение и отношение към задачата;
- емоционална реакция и стабилитет;
- поведение при решаване на проблема;
- независимост от помощта на екзаминатора и темпо на работа.

в) тест – система от въпроси, чрез които се определя или измерва подготовка, придобити знания, умения, умствени способности и интелигентност. Тестът е предпочитан метод за изследване. Той е с по-висока степен на обективност, надежност и валидност.

За целта на диагностичната процедура се използва теста на Керн-Ирасек (Диагностика на психичното развитие, авторски колектив, редактор Йозеф Шванцара, изд. „Наука и култура”, С.1988г.) Тестът на Керн-Ирасек се състои от четири задачи: рисуване на човешка фигура; копиране на графем; пресъздаване на фигура /съставена от точки/ и попълване на въпросник.

Приложени са първите три субтеста, тъй като те имат отношение към изследваната проблематика - диагностика на психомоториката за графично изразяване при 6/7 годишни деца. Първите три задачи са свързани с изследване нивото на фината моторика, емоционалната устойчивост и координация на движенията. Времето за провеждане на теста не е ограничено

Зад.1. ”Нарисувай някакъв човек.

Няма значение кой е той, просто го нарисуй, както можеш”. Други инструкции не се задават. Ако детето задава въпроси, просто се повтаря инструкцията. Първата задача дава възможност за създаване на рисунки, които могат да се степенуват от неструктурирано драскане до синтетичния начин на изразяване. Този тест подпомага оценката на общото интелектуално ниво на детето.

Задача 2. Графическо копиране на написана фраза

Когато детето завърши с рисуването даваме следната инструкция: „Сега погледни този лист. Виж какво е написано тук. Ти още не можеш да пишеш, но си представи, че това е рисунка и се опитай да повториш написаното, колкото може по-точно”. Детето трябва да положи усилие, да се застави волево да изпълнява инструкцията в тази задача и да издържи необходимото време за тази дейност.

Фразата е с латински букви, тъй като децата вече могат да пишат букви “Eva je tu”

Задача 3. Пресъздаване на фигура, съставена от точки

„Виж тези точки. Опитай се да ги прерисуваш точно както са подредени”. Тук се диагностицира дали детето е вече на степен на психичното си развитие, при която е способно да разбере и овладее принципа на задачата: „наподобяване на образец”.

4. ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Точките от трите задачи се събират. Децата събрали от 3 до 5 точки се оценяват като „зрели”- високо равнище на психомоторика за графично изразяване. Децата с 6-7 точки ”зреещи”- средно ниво. В този случай прогнозата е благоприятна. При децата с 8-9 точки нивото е по-ниско от средното. Детето се нуждае от допълнителна подготовка. 10 и повече точки - детето има ниско равнище на психомоторика за графично изразяване. При изчисляване на резултатите се използва формулата за процент: $X : Y \times 100 = \frac{x}{y} \times 100$

Рисуване на човешка фигура- при оценяването на задачите се използва петстепенна скала 1,2,3,4,5. Този субтест подпомага оценката и на общото интелектуално ниво на детето. На тази база са обособени 3 групи лица:

а) подгрупа от 10 лица, (58,82%), чиито резултат е максимален

Фигурата има глава, труп и крайници. Главата е свързана с трупа, посредством шия и ръката завършва с петопръстна длан. На главата има коси и уши, на лицето-очи, нос и уста. Фигурата е нарисувана по т. нар. синтетичен начин.

б) подгрупа от 6 лица, (35,29%) с резултат от 2 или 3 точки.

Рисунката има глава, труп и крайници. Мишниците и краката са нарисувани с двойна черта. Пропуснати са в някои от изображенията: шията, ушите, косите, пръстите и ходилата

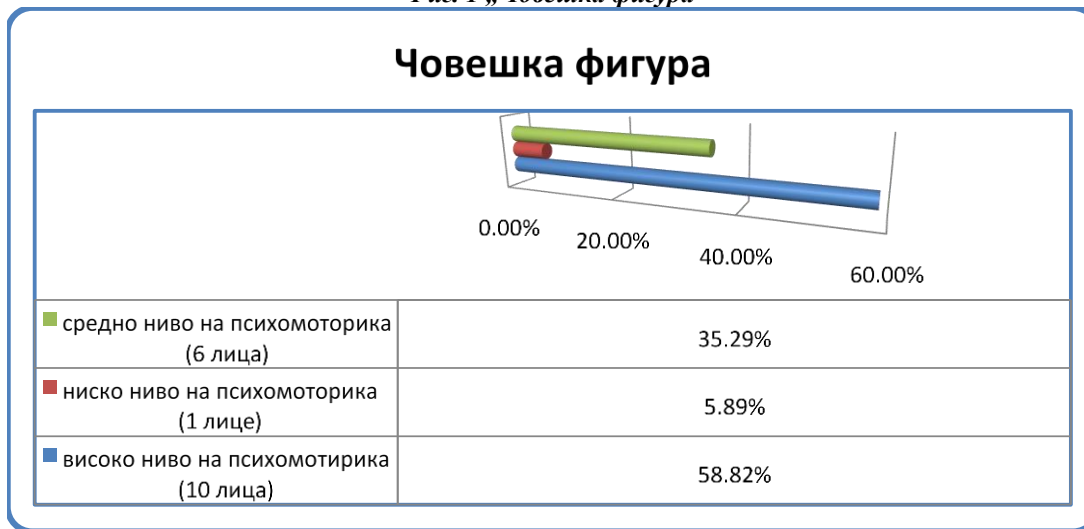
в) подгрупа от 1 лице, (5,89%) тестовият бал на което е 4 точки.

Рисунката е примитивна с труп. Крайниците са изобразени само с прости черти.

Това, което ми направи впечатление при този субтест е желание при някои момчета да изобразят на листа задължително 2 човешки фигури.

Децата имат високо равнище на психомоторика за графично изразяване. Допуснатите грешки се дължат преди всичко на разсейване, невнимание, недоглеждане, както и затруднения в пространственото ориентиране, зрително-моторната координация и развитието на фините движения на китката и пръстите на ръката.

Фиг. 1 „Човешка фигура”

Резултатите показват, че има индивидуални различия в психомоторното развитие на децата. Подготовката трябва да започне още в първа група чрез целенасочена работа във всички дейности за да се преодолеят трудностите при овладяване на писането.

Копиране на графемите - този тест има за цел детето волево да изпълнява инструкцията използва се петстепенната скала за оценка на резултатите. Респондентите при този субтест имат отлични резултати:

- 12 респонденти (70,59%) са получили максимален брой точки – 1т.

Четливо преписване на образа. Буквите не са два пъти по-големи от него. Началната буква има видимо изразена височина на главна буква. Буквите са свързани в три думи. Не липсва точка над *i*. Написаното изречение не се отклонява от водоравната линия повече от 30 градуса.

- 4 респонденти (23,53%) са с по 2 т.

Четливо е наподобено написаното изречение.

- 1 респондент (5,88) не се справи със задачата. Резултатът му е 4т.

От образа си проличават само две букви. Вижда се редица от букви все пак.

Фиг. 2 „Рисуване на графемите”

Пресъздаване на фигура – този тест диагностицира дали детето е способно да разбере и овладее принципа на решаване на задачата. Използва се отново петстепенна скала за оценка: 1, 2, 3, 4, 5.

Резултатите са групирани в четири подгрупи:

- 11 (64,70%) респонденти са получили максимален резултат -1т.
- 3 (17,66%) респонденти са с резултат -2т.
- 2(11,76%) респонденти имат имат по- 3т.
- 1(5,88%) респондент е с резултат -4т.

Фиг. 3 „Пресъздаване на фигура”

След обобщаването на резултатите от трите субтеста става ясно, че децата са се справили най-успешно с втория субтест – “Копиране на графем”. Само едно дете и при трите субтеста показва съществени пропуски и общият му резултат показва, че нивото на психомоториката му за графично изразяване е ниско.

- 14 души (82,35) от контингента имат висока степен на психомоторика за графично изразяване. Те имат тестов бал равен или по нисък от 5.
- 2 деца (11,76%) имат пропуски в подготовката, резултатите им попадат в граничната зона тъй като са събрали 7 точки – средно ниво на психомоторика за графично изразяване
- 1 дете (5,88%) от контингента няма психомоторна готовност за училище – има резултат 12 точки, което налага незабавна допълнителна работа с това дете

Фиг. 4 „Обобщителна графика”

През оставащите 6 месеца до началото на учебната година с децата се работи , поради епидемиологичната обстановка индивидуално в семейството, а впоследствие и в ДГ.

Резултати от наблюдението на децата при решаване на тестовите, поместени в индивидуалните протоколи. Резултатите показват, че по-голямата част от децата се отнасят с изключителна отговорност към поставените задачи. Радват се и са нетърпеливи да рисуват човешките фигури, желаят да изобразят две и повече, всичките членове на семейството си. Съсредоточени са, проявяват усърдие и интерес. Две от децата, лесно се разсейват и бързат да приключат със задачите, но и при тях не липсва интерес и желание за работа. Всички се чувстват удобно в компанията на друг човек и показват самочувствие и увереност в успеха. Не се нуждаят от помощ или насърчение. Реакциите и проявите имат отношение към резултатите от тестовите. При решаване на тестовите децата не са ограничавани във времето. Положителните прояви при всички преобладават спрямо негативните.

5. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

Цялостната диагностична процедура показва, че родителите и учителите отчитат значимостта на работния проблем и се отнасят отговорно, независимо от наложените условия. Децата, поставени в активна позиция работят с интерес. Имат желание и амбиция да покажат високи резултати.

1. Голяма част от децата имат зрително-моторна координация и развити моторни движения на ръката.
2. Те могат правилно да произвеждат различни по сложност пространствено разположени образци.
3. Проявяват устойчивост на вниманието както при ориентиране в задачата, така и в процеса на постигане на резултатите.
4. Имат формирано положително отношение към ученето и желание за постъпване в училище, за да се научат да четат, пишат и смятат.
5. Бъдещите първокласници са овладели умения за извършване на дейности по образец и стремеж за постигане на все по-големи резултати в работата си.
6. Децата от Подготвителната група 6/7г. имат готовност за възприемане и изпълнение на поставени задачи, проявяват любопитство и любознателност, изпитват удовлетвореност от положителния резултат.
7. Ориентират се в символи и нагледно-схематични средства.
8. Използват езика, не само практически, но и като предмет на познание-представи за дума, сричка, звук. Изписват графични елементи при определяне на последователността им.
9. Могат да копират по образец печатни букви и елементи от ръкописните букви, като разбират посоката на правописа.
10. Децата могат да контролират двигателната си дейност и проявяват самостоятелност.

След анализа на получените резултати родителите са запознати с тях. Препоръчани са игри, които могат да играят с децата си в посока за усъвършенстване на обикновените действия с ръка като:

- игри за докосване (игри от серията "Докосвам-назовавам");
- игри за отмерено почукване (игри от серията "Шумя-съобщавам");
- игри за вземане в ръце (игри от серията "Вземам-обяснявам");
- игри за изпробване чрез опън или натиск (игри от серията "Изпробвам-споделям");
- игри с по-сложни движения за обследване; обхващане и опипване, триене, гладене, осъществявани кръгово или чрез промяна на посоката (от серията "Съобразявам-споделям");
- рисуване на човешка фигура, къща, дърво;
- рисуване на графемите - букли, вълни, зигзаг;
- игри за нанизване и конструиране;
- игри пъзели и игри за вгнездяване.

Предложен бе комплекс от разнообразни упражнения за развиване моториката на ръцете

- Игри с течности: „Хвани рибката“ (вдица с магнит накрая и рибки), преливане на вода от чаша и от чайник в чаша, наливане вода в чаша до определено ниво;
- Игри със сипещи вещества: „Вълшебното брашно“, „Меся тесто“, „Намери играчка в купа с грах“, (леща, бобени зърна), „Игри с пясък“;
- Игри с предмети от бита: „Композирам картини с копчета“, „Игри с щипки за пране“;
- Игри с букви, цифри, геометрични фигури за развиване на моторната памет;
- Моделиране с пластични материали (пластилин, солено тесто, глина);
- Работа с хартия: „Снежинки“ - рязане на хартия, прегъване, апликиране; „Повтори движението“, „Маймунка“, „Огледало“;
- Упражнения с пръсти: имитации, преобръщане на молив или монета;
- Рисувателни игри и упражнения;
- Лабиринти, обхождане на квадрат;

- Игри за промушване на шнурчета в дупки (по идеи на М.Монтесори, „Да откриеш детето”2018), „Шнуровки”;
- Игри за закопчаване на копчета в илици, игри за нанизване върху гъвкави и устойчиви оси на шайби и топчета (низанки, гердани, гривни);
- Домакински дейности: чистене на огледало, метене с метла, грижи за растенията(окопаване, засаждане, поливане), пране на дреха, сгъване на салфетка, шиене на копче, обличане на кукла;
- Кулинарни умения: чистене на леща, боб, месене на тесто, рязане на плодове и зеленчуци, миене на чиния, кръгообразно бъркане с миксер, простиране на дрехи и зашиване с щипки;
- Упражнения за сръчност и финес: плетене на плитка от прежда и ленти, работа с пинсета (марки, снимка, разрязана картинка);
- Схематични упражнения за овладяване на графичния компонент на писането: рисуване и дорисуване; уплътняване (обхождане) на пунктираната линия (шриховки); лабиринти; рисуване на линии във варианти (прави, криви, хоризонтални, вертикални, начупени, зигзагообразни); рисуване на линия в средата на двойноограничителни линии (оградки, пътечки); рисуване на контурна фигура на „един дъх”; дорисуване на фриз в квадратна мрежа с опора или в свободен план; упражнения за графическа диктовка върху мрежа; копиране на нарисувани фигури с различна степен на сложност Съставяне на план от детето (на стая, дом, градинка); готов план, по който детето трябва да намери в стаята предмет (съкровище).

ЛИТЕРАТУРА

- Cope, B., & Kalantzis, M. (2016). *Pedagogy of Multiliteracies: Learning by Design*. Springer, Heidelberg
- Mayar, F. (2017). Happy Emotions within Drawing In Kindergarten. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*, vol. 16
- Ribeiro, V., & Sousa, V. (2017). Travel through the oceans: augmented reality to enhance learning in early childhood education. *Immersive Learning Research Network (iLRN)*, (pp. 248-245)
- Saguni F. (2019). The Effect of Cognitive, Affective and Psychomotor Development on Children's Creativity in Education Games of Al-Khairaat Kindergarden at Palu City. *Journal of Education and Practice*
- Taverna, L., Tremolada, M., & Sabattini, F. (2020). Drawing and Writing. Learning of Graphical Representational Systems in Early Childhood. *Advances in Intelligent Systems and Computing*, (vol. 1140)
- Zeynep, D. (2019). Analyzing the Early Literacy Skills and Visual Motor Integration Levels of Kindergarten Students. *Journal of Education and Learning*, vol. 8
- Гълъбова, Д. (2008). Дидактична система за подготвителна група в ДГ(6/7г.), „Слово”
- Ирасек, Я., колектив (1988). Диагностика на психическото развитие, „Наука и изкуство” С.
- Монтесори, М. (2018). „Да откриеш детето”, ИК „Асеновци”
- Факирска, Й. (2000). Пред прага на училището, ИК „Труд”, С.